

Riksgäldskommentar

En effektivare hantering av myndigheternas valutabetalningar

Saša Pantic, ramavtalsansvarig Statens internbank och Tord Arvidsson, senior ekonom, Ekonomisk analys

Riksgälden har de senaste åren kunnat sänka myndigheternas samlade kostnader för valutaväxlingar genom bättre priser i de statliga ramavtalen för utlandsbetalningar samt införandet av en valutakoncernkontomodell för bättre samordning av myndigheternas valutabetalningar. En lika väl fungerande och effektiv likviditetsstyrning som används för svenska kronor tillämpas nu även för myndigheternas valutabetalningar genom en valutakoncernkontolösning (VKK).

Den svenska statens betalningsmodell

Riksgälden ansvarar för statens betalningsmodell. Statens betalningsmodell ett samlingsbegrepp för de regelverk, kontostrukturer, betaltjänster och tekniska system som hanterar statens betalningar. Genom den statliga betalningsmodellen ska Riksgälden tillgodose statens krav på effektivitet, säkerhet, information och valfrihet.

I betalningsmodellen centraliseras betalningarna i en koncernkontostruktur och likviditeten samlas på toppkonton, i respektive ramavtalsbank, som tillhör Riksgälden. Riksgälden hanterar dagligen likviditeten i form av ett över- eller underskott från myndigheterna inom ramen för statsskuld- förvaltningen. Myndigheternas betalningar och betalningsverksamheter påverkar i förlängningen Sveriges statsskuld. Genom central likviditetsstyrning för staten och god cash management kan statens räntekostnader långsiktigt minimeras.

För att uppnå målet med en effektiv likviditetsstyrning för statliga myndigheters betalningar upphandlar Riksgälden ramavtal med affärsbanker och dessa ramavtal är tvingande för myndigheter att avropa. Förutom infrastruktur i form av bankkonton, koncernkontostrukturer och återrapportering

innehåller ramavtalen tjänster för betalningsförmedling som myndigheterna behöver i sina olika betalningsverksamheter.

Merparten av de statliga betalningarna utförs i svenska kronor som exempelvis skattebetalningar, utbetalningar av transfereringar och myndigheternas förvaltningskostnader. Bruttovärdet på statliga myndigheters betalningar uppgår till cirka 7 400 miljarder kronor per år fördelat på cirka 172 miljoner betalningar.¹ Dessa betalningar har sedan länge kunnat hanteras effektivt och totalt sett till låga transaktionskostnader tack vare konkurrensutsättning genom offentlig upphandling.

Myndigheternas betalningar i utländsk valuta har varit betydligt mindre omfattande än de i svenska kronor. För åren 2018 och 2019 gjordes valutaväxlingar till ett värde av ca 60 miljarder kronor per år. Storleken på myndigheternas valutaväxlingar har ökat och uppgick år 2020 till ca 78 miljarder kronor². I takt med att storleken på myndigheternas valutaväxlingar växer, ökar även besparingspotentialen som staten kan uppnå genom en valutakoncernkontolösning (VKK).

Det är ett fåtal myndigheter som står för större delen när det kommer till valutabetalningar och den största delen av myndigheternas valutabetalningar sker i valutorna EUR och USD. Pensionsmyndigheten har exempelvis behov av valutabetalningar i sin fondhandel och även Sida gör stora betalningar till utlandet.

Den mindre omfattningen av betalningar i utländsk valuta jämfört med betalningar i svenska kronor har gjort att det inte funnits samma skalfördelar och att det varit svårare att minska kostnaderna för statliga betalningar i utländsk valuta. Det har varit synligt framför allt i form av ofördelaktiga valutakurser för myndigheternas valutabetalningar i tidigare ramavtal. Riksgälden har därför arbetat med att förbättra betalningstjänsterna i utländsk valuta i nuvarande ramavtal. Dels genom att konkurrensutsätta marginalen för växlingskurserna, vilket har resulterat i fördelaktigare växelkurser för myndigheterna, dels genom att upphandla och implementera en valutakoncernkontolösning för staten som gör att statens valutaflöden nettas och minskar de belopp som behöver växlas hos ramavtalsbanken. Det finns en cashpool för varje valuta av de vanligast förekommande valutorna som myndigheterna använder.

I denna kommentar beskrivs bland annat hur myndigheterna kan göra valutaväxlingar, hur kostnaderna för valutaväxlingarna har kunnat minska och hur Riksgälden agerar för att hantera valutarisken i myndigheternas valutabetalningar.

Myndigheterna växlar med valutabanken eller Riksgälden

Myndigheter som utför valutaväxlingar utanför VKK får, inom det nya ramavtalet, en växelkurs direkt från banken. Kursen utgår från fixingkurser i Bloomberg vid bestämda tidpunkter varje dag och banken får sedan ta ut en i ramavtalet fastställd marginal i växlingen som motsvarar mellan 5 och 25 baspunkter beroende på vilken valuta det gäller.³ Det innebär att det både är tydligt mot myndigheten vilken växelkurs som används och vilken kostnad som är förknippad med växlingen. I det förra

¹ Riksgäldens statistik som används i myndighetens Årsredovisning för år 2020.

² Myndigheternas redovisade valutaväxlingar omfattar valutor som står för den största delen av de totala valutaväxlingarna: EUR, USD, GBP, CHF, JPY, NOK, DKK.

³ En baspunkt uttrycks som 1/10 000 eller en hundraedels procent.

ramavtalet fick myndigheterna en realtidskurs och bankens marginal var dold i växelkursen. Ramavtalsbankerna som hanterade valutabetalningar återbetalade även årsvis en så kallad valutaväxlingsrabatt. Upplägget gjorde att det var svårt för myndigheterna att uppskatta hur stora de verkliga kostnaderna var.

Inom VKK utför banken valutabetalningarna på myndigheternas uppdrag och summan av betalningarna samlas på toppkonton, som tillhör Riksgälden, i respektive valuta. I den mån som kassaflöden kan matchas mot varandra så minskar behovet av valutaväxlingar. En gång per dag regleras saldot på toppkontona mellan banken och Riksgälden genom att Riksgälden antingen sätter in eller tar ut motsvarande belopp i varje valuta.⁴ Det sker således aldrig någon växling mellan valutabanken och Riksgälden.

Riksgälden tar också en marginal mot myndigheten, men den är baserad på den självkostnad som Riksgälden har för att växla. Riksgälden får inte ta ut någon vinst, men ska också se till att full kostnadstäckning erhålls. Därför är den marginalen som Riksgälden använder något lägre än vad marginalen som banken tar i växlingarna utanför VKK.

Att marginalen är lägre innebär att myndigheten normalt sett tjänar på att växla med Riksgälden inom VKK än med banken. Men eftersom Riksgälden uppdaterar växelkurserna en gång per dag och banken oftare, kan det i praktiken bli så att myndigheten ändå skulle kunna ha fått en bättre kurs för vissa transaktioner direkt från banken. Över tid är det dock fördelaktigare för myndigheten att vara med i VKK. För myndigheten är det i det praktiska genomförandet av växlingen ingen skillnad på om myndigheten är med i VKK eller inte.

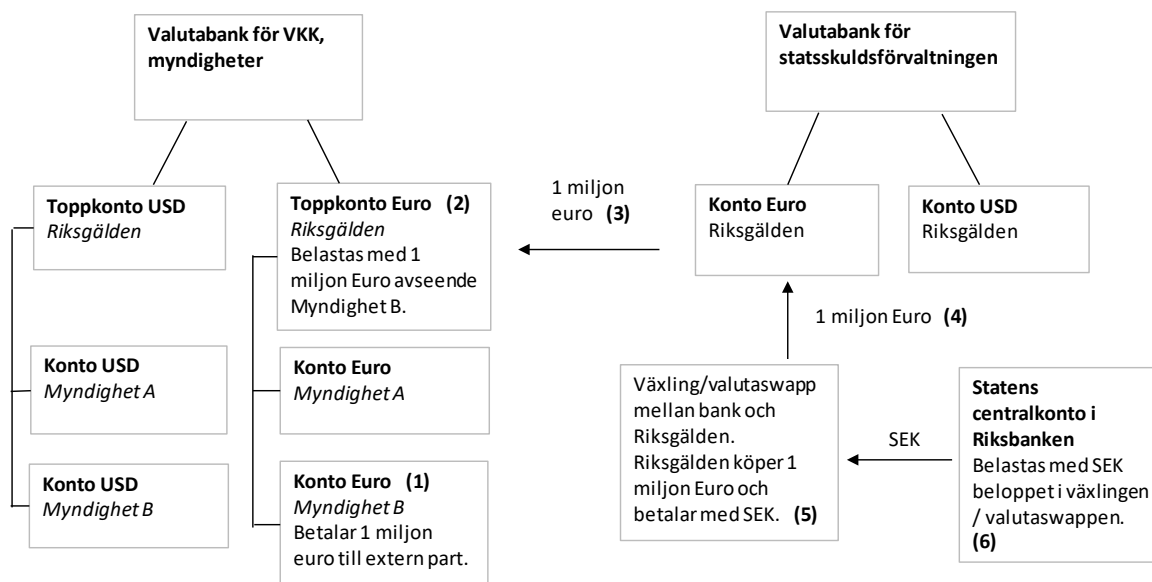
Så går en transaktion i VKK till

På nästa sida visar vi ett exempel på hur en transaktion går till. Se Figur 1.

---

⁴ Riksgälden använder en mittkurs från Reuters.

Figur 1. Princip för likviditetshantering i VKK

Anta att Myndighet B beordrar en utbetalning på 1 miljon euro till en extern mottagare (1). Myndighetens valutabank genomför utbetalningen enligt uppdrag. Riksgälden behöver då täcka toppkontot med 1 miljon euro (2). Det sker genom att Riksgälden för över beloppet i euro från sin valutabank (3). Riksgälden behöver i sin tur täcka beloppet igen i sin valutabank (4). Det görs normalt sett med en så kallad valutaswap (5).⁵

Lägre kostnader för valutaväxling

Riksgäldens beräkningar visar att det finns betydande kostnadsbesparingar kopplat till valutaväxlingar under det befintliga ramavtalet för den nuvarande valutabanken. En del av besparingarna beror på att den marginal som banken får ta ut enligt det nya avtalet är tydligt reglerad och avsevärt lägre än i det gamla avtalet. Denna, faktiska kostnadsbesparing är endast kopplad till valutaväxlingar som görs i valutabanken, dvs. valutaväxlingar som görs av myndigheter som inte är anslutna till VKK.

Förutom lägre kostnader för valutaväxling i Valutabanken har Riksgäldens VKK lösning möjliggjort betydande kostnadsbesparingar för staten som helhet. Under år 2020 har staten kunnat spara minst 6 miljoner kronor i form av minskade kostnader för myndigheternas valutaväxlingar.

Den besparingspotential för staten som VKK genererar förklaras genom lägre marginaler i växlingen men framförallt i form av de nettningseffekter som koncernkontostrukturen möjliggör. I takt med att

⁵ Riksgälden gör en spotväxling och köper euro mot kronor, och samtidigt en termin där euro säljs mot kronor.

storleken på myndigheternas valutaväxlingar växer och flera myndigheter ansluter till VKK, ökar även besparingspotentialen som staten kan uppnå genom en effektiv likviditetsstyrning i valuta.

Nettningseffekter uppstår när en myndighet inom VKK gör en utbetalning i en viss valuta under samma dag som en annan myndighet tar emot en inbetalning, i samma valuta. Nettningseffekter uppstår även när valutaflöden som Riksgälden har inom statsskuldsförvaltningen kan användas för att netta flöden mot myndigheternas VKK-flöden under en viss tidsperiod. Detta innebär att nettning kan ske på olika sätt, antingen mellan myndigheter inom VKK, men även mellan myndigheter och Riksgälden.

Riksgälden måste hantera valutarisken övertas vid myndigheternas växlingar inom VKK. Valutarisken kan hanteras på olika sätt. Om det i slutänden blir en besparing totalt sett eller inte beror på hur risken hanteras och hur växelkurserna utvecklas fram till dess att Riksgälden själv har utfört växlingen. Hur Riksgälden hanterar valutarisken beskrivs nedan.

Riksgäldens hantering av statens valutarisk i VKK

Riksgälden reglerar det dagliga saldot i banken för VKK genom att föra över motsvarande belopp i respektive valuta från den valutabank som Riksgälden använder inom statsskuldsförvaltningen, se exemplet på sidan 3. Det innebär att Riksgälden tar över valutarisken.

Ett av syftena med VKK är att centralisera valutaväxlingarna för staten i Riksgälden och Riksgälden har därför valt att inte separera myndigheternas växlingar. Det främsta skälet är att kunna dra nytta av den besparingspotential som finns i att netta valutaflöden mot varandra och som finns beskrivet i föregående avsnitt. Väcklingarna från myndigheterna görs därför inom samma ramverk som används för växlingar inom statsskuldsförvaltningen.

I riktlinjerna för statsskuldsförvaltningen bestäms vilken valutaexponering Riksgälden ska ha. För att uppnå den valutaexponeringen som bestämts används ett internt regelverk kallat växlingsmandatet. Förenklat sett innebär det att ett visst belopp växlas mellan kronor och euro jämnt fördelat över en längre tidperiod för att sträva mot den önskade valutaexponeringen. Detta är för att inte växlingarna ska påverkas av kortsiktiga fluktuationer i valutakurserna. Det är också för att Riksgälden är en stor aktör på valutamarknaden i kronor och därför vill agera transparent och förutsägbart. Denna princip innebär att den valutarisk som Riksgälden tar på sig i växlingarna med myndigheterna kommer att avvecklas jämnt över en längre tidsperiod.

Alla valutaflöden är inte kända i förväg, särskilt inte de från myndigheterna, därför justeras takten i växlingarna regelbundet. Myndigheterna inom VKK rapporterar in prognoser på sina valutabetalningar, vilket underlättar för Riksgälden i det korta perspektivet. Men myndigheterna har oftast ingen information om sina valutabetalningar på lite längre sikt.

Staten kan tillgodogöra sig den besparingspotential som finns i minskade transaktionskostnader genom att valutabetalningar från myndigheterna kan nettas mot valutabetalningar i statsskuld-förvaltningen. Den förväntade minskade kostnaden ska dock vägas mot den ökade valutarisk som Riksgälden tar på sig. Över tid bedömer Riksgälden att staten totalt sett tjänar på att myndigheternas

valutabetalningar hanteras på samma sätt som de valutabetalningar som sker inom ramen för statsskuldsförvaltningen.

Förbättrade villkor i ramavtal med fördelaktigare växelkurser innebär lägre kostnader för myndigheternas valutabetalningar. Likt den centrala likviditetshanteringen för svenska kronor har VKK modellen möjliggjort att en effektiv likviditetsstyrning nu även kan nyttjas för myndigheternas valutabetalningar. Detta är ett bidrag till en god kassahållning i staten samt ytterligare ett steg i riktningen att nå verksamhetens mål – möjliggöra säkra och effektiva statliga betalningar.

**Riksgälden arbetar för att statens finanser
hanteras effektivt och att det finansiella systemet
är stabilt. Riksgälden spelar därmed en viktig roll
både på finansmarknaden och
i samhällsekonomin.**

Besöksadress: Olof Palmes gata 17 | Postadress: 103 74 Stockholm | Telefon: 08 613 45 00
E-post: riksgalden@riksgalden.se | Webb: riksgalden.se